

ТАҚРИЗ

ба фишурдаи диссертатсияи Каримова Гулзира Нуруллоевна дар мавзуи «Вожаҳои мураккаби сечузба дар забони адабии муосири тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020500 – Филология (6D020500–Забони тоҷикӣ).

Калимасозӣ як василаи бӣ гардидани таркиби луғавии забон махсуб ёфта, тавассути воситаҳои калимасоз вожаҳои сохтаву мураккаб сохта мешаванд. Таҳқиқи омӯзиши калимаҳои мураккаби сечузба аз нигоҳи забоншиносӣ кори бисёр муҳим ва шоиста мебошад. Таҳқиқи калимаҳои мураккаб дар замони соҳибистиклолӣ дар муайян намудани воситаҳои лексикӣ ва грамматикӣ забони адабӣ, равшан кардани ташккул ва таҳаввули таркиби луғавии забон нақши муҳим мебошад. Аз ин нуктаи назар, таҳқиқи калимаҳои мураккаби сечузба дар забони муосири тоҷикӣ аз таҳқиқоти арзишманд ба шумор меравад.

Муҳимияти интихоби пажӯиши калимаҳои мураккаб дар он зоҳир мегардад, ки дар замони муосир ҷаҳонишавӣ бо суръати баланд пеш рафта истодааст ва баробари пешрафти илму техника дар забони адабии тоҷикӣ низ калимаҳои нави сохтаву мураккаб пайдо гардида таркиби луғавии забонро ғанӣ гардонидани истодаанд.

Доир ба калимасозӣ ва роҳу воситаҳои он як қатор таҳқиқот ба анҷом расида, палуҳои мухталифи он баррасӣ гардидаанд, аммо доир ба вазъи имрӯзаи забон, хусусан калимаҳои мураккаби сечузба ва бисёрҷузба дар забоншиносии муосири тоҷик пажӯиш ва таҳқиқоти илмӣ ба назар намерасад.

Диссертатсияи «Вожаҳои мураккаби сечузба дар забони адабии муосири тоҷик» аввалин таҳқиқи илмӣ фарогири тамоми имкониятҳои калимасозии калимаҳои мураккаби сечузба ва бисёрҷузба мебошад. Муҳаққиқ Каримова Гулзира Нуруллоевна дар пажӯиши чунин як мавзӯ ва таҳқиқи масъалаҳои марбут ба он худро санҷида, таҷрибаи таҳқиқ ҳосил намудааст.

Ҳадафи таҳқиқи мазкур аз баррасии қолабҳои калимасозии калимаҳои мураккаб, муайян намудани таркиби морфологӣ онҳо, номвожаҳои ҷуғрофӣ, таснифи маъноии калимаҳои мураккаб иборат мебошад. Дар фишурда роҳҳои сохта шудани калимаҳои мураккаб ва нақши воситаҳои калимасоз дар истилоҳсозӣ баррасӣ ва андешаҳои муҳаққиқон дар хусуси калимаҳои мураккаб таҳлил ва тақвият дода шудаанд.

Натиҷаҳои илмӣ таҳқиқ метавонад дар такмил додани назарияи калимасозиву истилоҳсозии забони имрӯзаи тоҷикӣ хизмат намояд. Маводи тасвирии ҷамъшударо метавон ба истифодаи илмӣ ворид кард ва ба рӯйхати воҳидҳои луғавӣ фарҳангҳои тафсирий ва дузабона дохил намуд.

Ин ҳама талошу заҳмат, кӯшишу ғайрати муҳаққик дар пажуҳиши масъалаҳои мансуб калимасозии калимаҳои мураккаби сечузъа ва силсилаи мақолаву гузоришҳои ба таъб расидаву ироа гардидааш дар ин самт Г.Н Каримоваро сазовори дараҷаи илмии номзади илми филология шуморем.

Фишурдаи диссертатсияи Каримова Гулзира Нуруллоевна «Вожаҳои мураккаби сечузъа дар забони адабии муосири тоҷик» унвон дошта, он аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқ, ду боб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ ва нашри таълифоти илмии муҳаққик дар мавзуи диссертатсия иборат мебошад, ки онро аз рӯи маводи пажуҳишӣ ва ҳалли амиқи масоили мавриди омӯзиш таҳқиқи илмии анҷомёфта ҳисобидан мумкин аст.

Муқаддимаи рисола тибқи муқаррароти муайяншуда таҳия шуда, дар он мубрами мавзуи таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзӯ, робитаи таҳқиқ бо барнома ва мавзӯҳои илмӣ, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, объекту предмети таҳқиқ, асосҳои назариву амалӣ ва методологияи таҳқиқ, сарчашма ва навгонии илмии таҳқиқ, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ, хеле муҳим ва амик нишон дода шудааст.

Боби якуми рисола «Нақши вожаҳои мураккаби сечузъа дар такмили таркиби луғавии забони тоҷикӣ» номгузорӣ шуда, аз 6 банд ва 2 зербанд иборат аст.

Дар банди якум «Маълумоти муқаддамотӣ» масъалаҳои назариявии калимасозӣ аз ҷониби донишмандони ин соҳа ба таври зарурӣ ҳалли ҳудро ёфта, муайян шудааст, ки дар ташаккули ин самт саҳми муҳаққиқони тоҷику рус назаррас мебошад.

Фасли дуюм «Вожаҳои мураккаби сечузъа бо лексемаи “хона”» унвон дошта, муҳаққик оид ба калимаҳои мураккаби сечузъа ва замони пайдоиш онҳо маълумот дода, онҳоро аз ҷиҳати маъно ва таркиби морфологӣ мавриди таҳлил қарор додааст.

Дар фасли сеюм - «Вожаҳои мураккаби сечузъа бо лексемаи “сар”», калимаҳои дар ин қолаб сохташударо аз ҷиҳати семантика ва ҷузъҳои морфологӣ баррасӣ намудааст.

Дар фасли чоруми ин боб, ки «Бо пасванди –ӣ сохтани калимаҳои мураккаби сечузъа» ном дорад, калимаҳои мураккаби дар ин қолаб сохташуда ва нақши пасванди –ӣ-ро дар калимасозӣ нишон додааст. Дар бандҳои 5 ва 6 нақши пасвандҳои –ак ва он-ро нишон додааст.

Боби дуюми диссертатсия «Таҳлили сохторию маъноии истилоҳоти мураккаби сечузъаи марбут ба бонку бонкдорӣ ва соҳаҳои ҳаёт» номгузорӣ шуда, аз ҳашт банд иборат аст.

Дар ин қисмати қор калимаҳои мураккаб аз ҷиҳати таркиби морфологӣ, баромади ҷузъ, маънои луғавӣ ва семантикӣ ба риштаи таҳқиқ кашида шудаанд.

Дар хулоса натиҷаҳои пажӯҳиши илмӣ ба таври фишурда ҷамъбаст гардидааст.

Дар баробари муваффақиятҳо дар фишурда баъзе камбудихо мушоҳида гардиданд:

1. Дар автореферати диссертатсия ғалатҳои имлоиву техникӣ ва забонӣ мушоҳида мешавад (сах. 11, 19...).

2. Муҳаққиқ калимаҳои мураккаби омехтаро ба боби алоҳида ва ё зербоб ҷудо намуда, таҳлил мекард, бехтар мешуд.

Нуқсонҳои ҷузъии ишорагашта сатҳи илмии рисолаи мазкурро коста намегардонад ва умедворем, ки аз ҷониби унвонҷӯ мавриди тавачҷух қарор гирифта, дар оянда такмилу пурра гардонида мешавад.

Фишурдаи диссертатсияи **Каримова Гулзира Нуруллоевна** дар мавзӯи «Вожаҳои мураккаби сечузъа дар забони адабии муосири тоҷик» ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D020500 – Филология (6D020500–Забони тоҷикӣ) мебошад.

Доктори илми филология, мудири
кафедраи забони тоҷикии МДТ
“Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон
Ба номи Абуалӣ ибни Сино”

Низомова С.Ф.

Суроға: 734003, ш. Душанбе,
Кучаи Сино 29-31
Тел: 935154029
E-mail: sanobarnizomova66@gmail.com

Имзои Низомова С.Ф.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати Рушди кадрҳои МДТ
“Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба
Номи Абуалӣ ибни Сино”

Сафаров Б.И.

Суроғаи муассиса:
734003, ш. Душанбе,
кучаи Сино 29-31;
тел: 446003977; факс 2353496
E-mail: info@tajmedun.tj
Web: WWW.tajmedun.tj

13.03.2023